Arolwg y Gwcw Sir Gaerfyrddin 2025

Partneriaeth Natur SIR GÂR • CARMARTHENSHIRE Nature Partnership

Clwb Adar Sir Gaerfyrddin
Carmarthenshire Bird Club

WWBIC
WEST WALES BIODIVERSITY INFORMATION CENTRE
CANOLFAN WYBODAETH BIOAMRYWIAETH GORLLEWIN CYMRU

Hoffai Partneriaeth Natur Sir Gaerfyrddin gael eich help i ddarganfod ble rydych chi wedi clywed y Gwcw yn y sir yn 2025

Arwyddocâd Dychweliad y Gwcw

Wrth i'r gwanwyn gyrraedd Sir Gaerfyrddin cawn ein cyfarch gan gân eiconig y Gwcw, sy'n cyhoeddi ei dychweliad o'i thiroedd gaeafu yn Affrica. O gymryd rhan yn yr arolwg hwn byddwch yn ein helpu i olrhain yr adar mudol hyn a deall mwy am eu sefyllfa heddiw.

Pwy ydyn ni?

Mae Partneriaeth Natur Sir Gaerfyrddin, grŵp ar y cyd rhwng llywodraeth leol, sefydliadau bywyd gwyllt, elusennau a grwpiau gwirfoddol, yn ymroddedig i warchod a gwella bioamrywiaeth ein sir. Gyda'n gilydd, rydym am ddeall a gwarchod rhywogaethau fel y Gwcw.

Pam mae'r Arolwg hwn yn bwysig?

Mae adroddiadau diweddar gan Arolwg Adar Prydain (2019) yn dangos dirywiad difrifol yn niferoedd y Gwcw:

- Lloegr: Dirywiad o 71%
- Yr Alban: Dirywiad o 54%
- Cymru: Dirywiad o 29%

Mae'r Gwcw bellach wedi'i rhestru fel rhywogaeth â blaenoriaeth yng Nghymru ac wedi'i dynodi'n rhywogaeth 'Goch' o Bryder Cadwraeth, sy'n nodi'r lefel uchaf o fygythiad. Er bod Cwcws yn dal i gael eu gweld yn Sir Gaerfyrddin, maent yn prinhau, ac mae angen eich help arnom i fonitro eu niferoedd a'u cynefin bridio.

Ffeithiau am y Gwcw

- **Cyrraedd:** Mae'r Gwcw yn dychwelyd o Affrica o gwmpas trydedd wythnos Ebrill.
- **Gadael:** Mae fel arfer yn gadael erbyn diwedd mis Gorffennaf.
- **Cân:** Mae'r ceiliog yn canu cân "Cwc-ww" hawdd ei hadnabod, tra bod yr iâr yn canu cân fyrlymus.

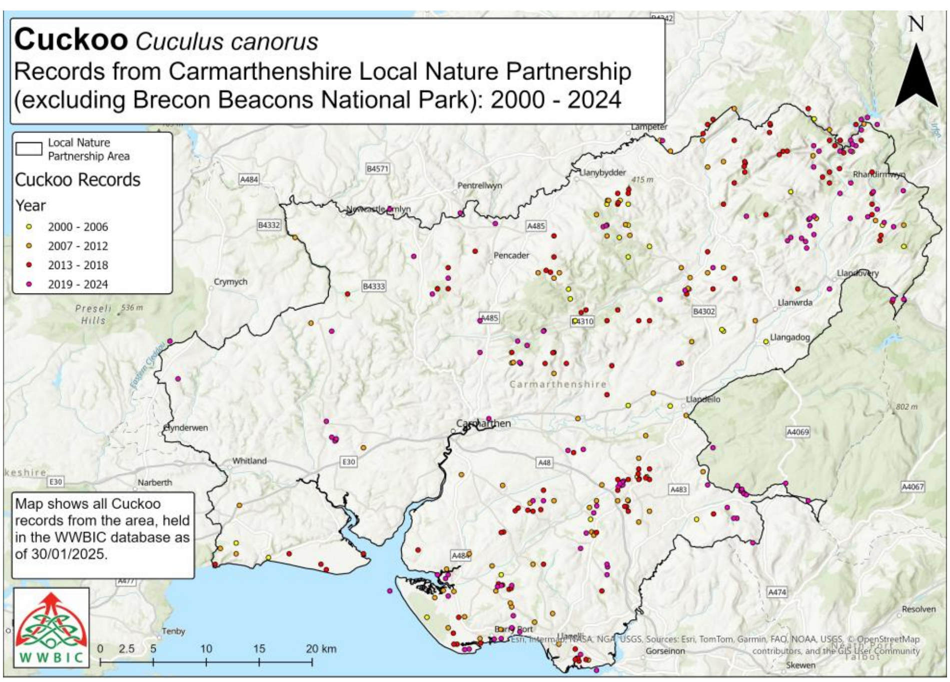

Nid yw absenoldeb cofnod rhywogaeth o reidrwydd yn golygu nad yw'r rhywogaeth honno'n bresennol - dim ond nad oes unrhyw gofnodion ar glawr a chadw.

Mae angen eich help arnom i lenwi'r bylchau.

- **Nythu:** Nid yw Cwcws yn adeiladu eu nythod eu hunain ond yn hytrach yn dodwy eu hwyau yn nythod adar eraill, yn enwedig Corhedyddion y Waun.
- **Ymddangosiad:** O faint colomen gyda chorff main ac adenydd pigfain, yn debyg i Gudyll Coch neu Gudyll Glas.

Pam mae'r Gwcw yn prinhau?

Gall sawl ffactor gyfrannu at brinhad y Gwcw, gan gynnwys:

- Mudo a thiroedd gaeafu Affrica: mae astudiaethau olrhain yn dangos y gall patrymau mudo effeithio ar eu gallu i oroesi.
- Colli cynefin: mae newidiadau mewn defnydd tir yn golygu bod llai o wlyptiroedd a chynefinoedd allweddol eraill ar gael.
- Prinder ysglyfaeth: mae dirywiad mewn lindys gwyfynod a Chorhedyddion y Waun, prif rywogaethau cynnal y Gwcw, yn effeithio ar eu niferoedd.

Sut gallwch chi helpu

Mae angen eich help arnom i gofnodi achosion o weld a chlywed y Gwcw. Drwy rannu eich arsylwadau, byddwch yn ein helpu i greu darlun cliriach o'r mannau y maent yn dychwelyd iddynt ac yn nythu yn Sir Gaerfyrddin.

Sut i gymryd rhan:

Cofnodi: Y cyfan sydd angen i chi ei wneud yw nodi pryd a ble rydych chi'n gweld neu'n clywed Cwcw.

Cyflwyno: Cofnodwch eich arsylwadau drwy fynd i:

- Canolfan Cofnodi Bioamrywiaeth Gorllewin Cymru: Cofnodi bywyd gwyllt a chofnodi bioamrywiaeth yng Ngorllewin Cymru
- iRecord (chwiliwch am Arolwg y Gwcw Sir Gaerfyrddin 2025 yn Gweithgareddau Gweithgareddau| iRecord)
- E-bost: biodiversity@sirgar.gov.uk

Beth fydd yn digwydd nesaf?

Bydd yr holl gofnodion yn cael eu cyfuno ar fap a'u rhannu gyda Chlwb Adar Sir Gaerfyrddin a Chanolfan Gwybodaeth Bioamrywiaeth Gorllewin Cymru.

Hysbysiad GDPR (Rheoliad Cyffredinol ar Ddiogelu Data)

Bydd eich cofnodion yn cael eu cadw'n gyfrinachol a'u defnyddio at ddibenion yr arolwg hwn yn unig. Bydd unrhyw ddata personol a gaiff ei gasglu yn cael ei drin yn unol â rheoliadau preifatrwydd:

- Canolfan Gwybodaeth Bioamrywiaeth Gorllewin Cymru
- iRecord

Diolch i chi am eich help!

Trwy gymryd rhan, rydych chi'n cyfrannu at ddiogelu'r Gwcw a'n helpu ni i ddeall beth allwn ni ei wneud i'w helpu. Beth am weithio gyda'n gilydd i sicrhau bod cân y Gwcw yn parhau i gael ei chlywed ar draws Sir Gaerfyrddin am flynyddoedd i ddod!